

Utlåtande 2016:17 RIV+RVIII (Dnr 106-927/2015)

Matglädje för Stockholms barn och äldre

Motion (2015:41) av Karin Ernlund och Christina Linderholm
(båda C)

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Motion (2015:41) av Karin Ernlund och Christina Linderholm (båda C)
om ”Matglädje för Stockholms barn och äldre” anses besvarad med
hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarråden Olle Burell och Clara Lindblom anför
följande.

Ärendet

Karin Ernlund och Christina Linderholm (båda C) har lämnat en motion där de föreslår en måltidsstrategi för matglädje inom förskola, skola och äldreomsorg.

Måltidsstrategin är tänkt att öka kökspersonalens kompetens, öka skolmåltidens pedagogiska möjligheter, minska matsvinnet samt att arbeta med odling på skolgårdar eller närliggande parker. Målet är även att minska förekomsten av socker, halvfabrikat och smakförstärkare samt att stadens förskolor, skolor och äldreboenden har tillagningskök. Förslaget innebär i stora drag att staden ska utarbeta en måltidsstrategi för matglädje inom förskola, skola och äldreomsorg med tydligt fokus på miljö- och klimatpåverkan, smak och kvalitet samt pedagogiska inslag.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, miljö- och hälsoskyddsnämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden, Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd och Älvsjö stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret anser att maten är mycket viktig för verksamheternas kvalitet och att verksamhetsområdena arbetar målmedvetet med att genomföra de åtgärder som lyfts i motionen. Vidare pekar man på att det finns flera styrdokument redan som reglerar stadens verksamheter, både egna reglementen och nationella.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden anser att äldrenämndens och utbildningsnämndens riktlinjer och policys omhändertar motionärernas önskemål om att måltiderna ska vara säkra, goda och nyttiga.

Utbildningsnämnden lyfter fram de styrdokument som är utgångspunkt för enheternas dagliga arbete. Det pågår utifrån dessa dokument ett utvecklingsarbete med fokus på att minska svinnet, ekologiska inköp och ökad användning av vegetabiliska livsmedel. Skolorna eftersträvar vidare att schemalägga lunchen för att varje elev ska kunna äta i lugn och ro utan tidspress.

Äldrenämnden anser att stadens kostpolicy och nationella närings- och kostrekommendationer används idag och att det förutom krav på smakrik, vällagad och individanpassad mat uppmärksammas hela måltidssituationen i stadens äldreomsorg. Vidare framhålls kompetensutvecklingen av personal som idag kontinuerligt genomförs.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd lyfter fram att stadsdelens förskolor utifrån läroplanen arbetar med ett förebyggande hälsoarbete med betoning på kost, rörelse och kretslopp. De anser vidare att kökspersonalens och samtliga medarbetares kompetens är avgörande och delar där motionärernas åsikt. Slutligen anser de att strategier redan finns som uppfyller motionens krav.

Skärholmens stadsdelsnämnd ser inte i dagsläget ett behov av en övergripande måltidsstrategi. Äldreomsorgen följer handboken "Mat för äldre" och förskolan livsmedelsverkets rekommendationer "Bra mat i förskolan". Förvaltningen anser att motionärerna har rätt i att äldre ska ha möjlighet att påverka vilken mat som serveras och vill lyfta fram vikten av matplatsens utformning och servering.

Älvsjö stadsdelsnämnd anser att budgeten för 2015 anger ett tydligt mål och inriktning för verksamheterna avseende måltider och kost. De äldres upplevelser av måltiderna följs regelbundet och systematiskt upp för att öka

brukarnas nöjdhet. Föräldrarna i förskolan är mer nöjda än stadsgenomsnittet med förskolans måltider.

Våra synpunkter

Måltiden inom förskola, skola och äldreomsorg är en viktig del av kommunens verksamhet. I budgeten för 2015 anges inriktning och mål för skola, förskola och äldreomsorg. Här konstateras bland annat att måltiden är en mycket viktig stund på dagen för både barn och äldre och att maten ska smaka gott samt ha ett bra näringsinnehåll. Målsättningen är att staden ska servera nylagad mat och att andelen förskolor, skolor och vård- och omsorgsboenden med egna tillagningskök ska öka. Vidare konstateras att de äldre ska kunna påverka vad som serveras och att andelen ekologisk mat ska öka på stadens förskolor, skolor och vård- och omsorgsboenden.

Samtliga remisinstanter pekar på att äldreomsorgen, skolan och förskolan redan idag har flera styrdokument i form av strategier och riktlinjer som reglerar mathållningen och upplevelsen av matsituationen samtidigt som många av remissinstanserna lyfter fram den goda och viktiga intentionen i motionen.

Nämnderna har i sina remissvar också beskrivit de utvecklingsarbeten som redan nu pågår. Utbildningsnämnden har ett pågående arbete för att minska matsvinnet och öka andelen ekologisk mat. Förskolan följer livsmedelsverkets rekommendationer som bland annat understryker att måltiden ska vara integrerad i verksamheten, vilket betyder att den ska vara en del av den pedagogiska verksamheten. Inom äldrenämnden finns handboken ”Mat för äldre”, som är utarbetad av staden, som både äldrenämnden och stadsdelsnämnderna hänvisar till i sina remissvar.

Maten är en viktig verksamhet, den behöver omgärdas av lust och god kvalitet. Den har också en klimatpåverkan som kräver sitt ansvarstagande. Det är ett viktigt arbete som tas på allvar inom kommunens verksamheter.

Det är viktigt och glädjande att Stockholms kommunala verksamheter tar ett tydligt ansvar för maten inom förskola, skola och äldreomsorg utifrån de riktlinjer och strategier som finns. I övrigt hänvisar vi till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Motion 2015:41 ”Matglädje för Stockholms barn och äldre”.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådens förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden Anna König Jerlmyr, Joakim Larsson och Cecilia Brinck (alla M) och borgarrådet Lotta Edholm (L) enligt följande.

De policys som för staden finns kring vikten av matupplevelsen är otillräckliga. Mer behöver göras för att säkerställa god matkvalitet för våra elever i skolan, där ojämna lunchtider och stressiga lunchraster alltjämt förekommer, samt för äldre inom äldreomsorgen där matupplevelsen är en central del av kvaliteten. Fler förskolor borde ha egna odlingslotter där barnen kan följa processen från jord till bord.

Motionen handlar om vad staden kan göra utöver det som redan görs. Matupplevelsen handlar om så mycket mer än att bli mätt och få i sig den närings som behövs för att klara dagen. Måltiden bör också vara en stund för avbrott, njutning och umgänge för både äldre och elever i Stockholm. Det arbete som staden redan gör bör därför utvecklas i den riktning som motionen anför.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motion (2015:41) av Karin Ernlund och Christina Linderholm (båda C) om ”Matglädje för Stockholms barn och äldre” anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Stockholm den 27 januari 2016

På kommunstyrelsens vägnar:
KARIN WANNGÅRD

Olle Burell Clara Lindblom

Ulrika Gunnarsson

Särskilt uttalande gjordes av Anna König Jerlmyr, Joakim Larsson, Cecilia Brinck, Dennis Wedin och Markus Nordström (alla M) och Lotta Edholm (L) med hänvisning till Moderaternas och Liberalernas gemensamma särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Ersättaryttrande gjordes av Karin Ernlund (C) enligt följande.

Hade jag haft yrkanderätt hade jag yrkat
Att tillstyrka motionen
Att därutöver anföra

Det är glädjande att många av remissinstanserna instämmer i syftet med motionen om att öka matglädjen för Stockholms barn och äldre. Vidare är beskrivningarna av de utvecklingsarbeten som pågår inom förvaltningarna hoppingsivande om att staden är på rätt väg. Trots detta anser Centerpartiet att nuvarande styrdokument som finns kring vikten av matupplevelsen är otillräckliga. Fortfarande har många skolelever ojämna lunchtider och stressiga lunchraster och få förskolor har egna odlingslotter där barnen kan följa processen från jord till bord.

Att staden följer Livsmedelverkets råd kring maten tar vi för självklart. Motionen handlar om vad staden kan göra utöver det. Matupplevelsen handlar om så mycket mer än att bli mätt och få i sig den närings som behövs för att klara dagen. Måltiden bör också vara en stund för avbrott, njutning och umgänge för både äldre och elever. Det arbete som staden redan gör bör utvecklas i den riktning som motionen anför genom revidering av verksamheternas styrdokument gällande nutrition, pedagogik och klimatpåverkan.

Ersättaryttrande gjordes av Erik Slottnér (KD) med hänvisning till Moderaternas och Liberalernas gemensamma särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

Karin Ernlund och Christina Linderholm (båda C) har lämnat en motion där de föreslår en måltidsstrategi för matglädje inom förskola, skola och äldreomsorg.

Måltidsstrategin är tänkt att öka kökspersonalens kompetens, öka skolmåltidens pedagogiska möjligheter, minska matsvinnet samt att arbeta med odling på skolgårdar eller närliggande parker. Målet är även att minska förekomsten av socker, halvfabrikat och smakförstärkare samt att stadens förskolor, skolor och äldreboenden har tillagningskök. Förslaget innebär i stora drag att staden ska utarbeta en måltidsstrategi för matglädje inom förskola, skola och äldreomsorg med tydligt fokus på miljö- och klimatpåverkan, smak och kvalitet samt pedagogiska inslag.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, miljö- och hälsoskyddsnämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden, Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd och Älvsjö stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 3 november 2015 har i huvudsak följande lydelse.

Maten är en **mycket viktig del** för verksamhetens kvalitet inom förskola, skola och äldreomsorg. Stadsledningskontorets uppfattning är att de olika verksamhetsområdena redan idag **arbetar målmedvetet** för att genomföra de åtgärder som lyfts i motionen.

Utbildningsförvaltningen bedriver ett strategiskt utvecklingsarbete utifrån nämndens riktlinjer för skolmåltider. För närvarande **revideras stadens miljöprogram** med bland annat målsättningar om andelen ekologiska livsmedel.

Det finns **flera styrdokument** som är utgångspunkt för enheternas dagliga arbete, det är bland annat skollagen, Stockholms miljöprogram 2012-2015, Riktlinjer för måltider inom stadens kommunala grundskolor samt Skolmat Stockholm. Genom de fastställda riktlinjerna förstärks skolornas möjligheter att uppnå både stadens mål och visioner samt de lagkrav som ställs på verksamheten.

Utbildningsförvaltningen bedriver utifrån dessa styrdokument ett utvecklingsarbete med fokus på **minskat svinn, ekologiska inköp och ökad användning av vegetabiliska livsmedel**. Utbildnings-insatser har även genomförts inom andra

kompetensområden såsom livsmedelssäkerhet, kreativ matlagning, måltidsmiljö och värdskap.

Inom **förskolan följs Livsmedelsverkets** rekommendationer ”Bra mat i förskolan” som innebär att maten i förskolan ska vara säker, god, integrerad, näringsriktig, hållbar och trivsamt. Med integrerad avses att måltidsstunden kan ses som en tillgång i den **pedagogiska verksamheten**.

Inom äldreomsorgen finns handboken ”**Mat för äldre**” utarbetad av Stockholms stads äldreförvaltning. Handboken utgår från den kostpolicy som antogs av kommunfullmäktige den 7 april 2008 (DNR 327-4347/2007). Det regelverk som är bindande för alla som hanterar livsmedel ska följas. Det förutsätter ett system som tillhandahåller fastlagda rutiner, regelbunden uppföljning och utvärdering, samt en tydlig ansvarsfördelning för mat och måltider inom hela organisationen.

Stadsledningskontoret anser mot bakgrund av ovanstående att **det inte behövs ytterligare ett uppdrag för dessa ändamål**.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 20 oktober 2015 att föreslå kommunstyrelsen att föreslå kommunfullmäktige att motionen anses besvarad med vad som anförs i förvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av Jonas Naddebo (C), *bilaga 1*.

Ersätтарыttrande gjordes av Ulrika Hoff (KD), *bilaga 1*.

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 28 september 2015 har i huvudsak följande lydelse.

Mat och måltider är centrala i våra liv och matvanorna har stor betydelse för hälsan, såväl för barn som för vuxna. En måltid bör präglas av att den är god, näringsriktig, säker, hållbar, trivsamt och integrerad i den miljö den intas. Detta har emellertid både Stockholms utbildnings- och äldrenämnd uppmärksammat.

Utbildningsförvaltningens riktlinjer är att maten som serveras inom barnomsorgen i Stockholm ska följa **Livsmedelsverkets råd** för förskolor och familjedaghem. Dessa råd omhändertar motionärens önskemål om att måltiderna ska vara säkra, goda och nyttiga. **Äldreförvaltningen** i Stockholms stad arbetar sedan 2008 efter **en kostpolicy** för mat och måltider inom äldreomsorgen. Kostpolicyn med råd och rekommendationer tillämpas på alla verksamheter som upphandlar, tillagar och serverar mat och måltider inom stadens äldreomsorg.

Livscykelanalyser av mat visar att vissa typer av livsmedel har större

klimatpåverkan än andra. Den mest klimatsmarta kosten är vegetarisk. Därför kan det få stor effekt om köttportionerna minskas eller kött byts mot vegetariska alternativ.

Sammantaget föreslår därför miljöförvaltningen att **motionen anses besvarad** eftersom frågeställningarna som den efterfrågade strategin ska hanteras redan är omhändertagna av andra styrdokument. Det är emellertid viktigt att **dessa dokument revideras** med jämna mellanrum och hålls aktuella inom de olika delarna nutrition, pedagogik och klimatpåverkan.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 22 oktober 2015 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Särskilt uttalande gjordes av Cecilia Brink (M), *bilaga 1*.

Ersätтарыtrande gjordes av John Kåberg (C), *bilaga 1*.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 25 september 2015 har i huvudsak följande lydelse.

Det finns flera styrdokument som är utgångspunkt för enheternas dagliga arbete. Det är bland annat *Skollagen, Stockholms miljöprogram 2012-2015, Riktlinjer för måltider inom stadens kommunala grundskolor samt Skolmat Stockholm*. Genom de fastställda riktlinjerna underlättas skolornas möjligheter att uppnå både stadens mål och visioner samt de lagkrav som ställs på verksamheten. Styrdokumentet omfattar såväl miljö- och klimatpåverkan som kvalitetsaspekter.

Utbildningsförvaltningen bedriver utifrån dessa styrdokument ett utvecklingsarbete med fokus **på minskat svinn, ekologiska inköp och ökad användning av vegetabiliska livsmedel**. Utbildningsinsatser har även genomförts inom andra kompetensområden såsom livsmedelssäkerhet, kreativ matlagning, måltidsmiljö och värdschap.

Skolorna strävar efter att schemalägga lunchen så att alla elever får möjlighet **att äta i lugn och ro utan tidspress** och vid samma tidpunkt varje dag. Vid om- och nybyggnationer utrustas skolorna med ljuddämpande inredning och möbler.

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 20 oktober 2015 att överlämna tjänsteutlåtandet till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation anfördes av Sofia Modigh (KD), Dennis Wedin m.fl. (M) och Ann-Katrin Åslund (L), *bilaga 1*.

Ersätтарыttrande gjordes av Alfred Askeljung (C), *bilaga 1*.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 16 september 2015 har i huvudsak följande lydelse.

I en väl fungerande äldreomsorg är mat, måltider och nutrition en stor del av vården och omsorgen. **Nationella närings- och kostrekommendationer** ska användas vid planering, tillagning och servering av mat. Förutom att maten ska vara smakrik, vällagad och anpassad efter individuella behov, så bör också hela måltidssituationen vara uppmärksammas.

Gemenskap och delaktighet runt en måltid har stor betydelse, såväl på vård- och omsorgsboenden som i ordinära boenden. Både mat och måltidsmiljö påverkar aptiten. Åtgärder som på olika sätt stimulerar ätandet bör uppmuntras.

Det regelverk som är bindande för alla som hanterar livsmedel ska följas. Det förutsätter ett system som tillhandahåller fastlagda rutiner, regelbunden uppföljning och utvärdering, samt en tydlig ansvarsfördelning för mat och måltider inom hela organisationen.

Stadens kostpolicy (KF beslut 2008) för mat och måltider inom äldreomsorgen tydliggör vilka krav, även miljökrav, som gäller.

För att leva upp till ovanstående fordras **att ledning och personal utbildas kontinuerligt** med hänsyn till ansvar, befogenheter, arbetsuppgifter och lagstadgade krav.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 29 oktober 2015 att godkänna stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande och överlämna den till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Särskilt uttalande gjordes av Mia Pärni (S) och Demba Bah (MP), *bilaga 1*.

Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 15 oktober 2015 har i huvudsak följande lydelse.

Förskolans läroplan ger förskolorna uppdraget att lägga stor vikt vid miljö- och naturvårdsfrågor samt hållbar utveckling. **Ett förebyggande hälsoarbete med betoning på kost, rörelse och kretslopp är sedan flera år ett prioriterat utvecklingsområde för de kommunala förskolorna i Rinkeby-Kista.**

För äldre är **en rätt sammansatt och näringsrik måltid avgörande för god**

hälsa. Undernäring bland äldre är många gånger ett dolt problem och sedan 1 januari 2015 gäller nya föreskrifter från socialstyrelsen avseende förebyggande av och behandling av undernäring hos äldre. Föreskrifterna omfattar även vissa boendeformer för personer med funktionsnedsättning. Boende inom nämndens verksamheter har möjlighet till flera val av maträtter samt möjlighet att påverka vilken mat som serveras. **Förvaltningen delar åsikten att kökspersonalens kompetens är avgörande** för att den mat som serveras är god, näringsriktig och aptitligt serverad. Vidare vill förvaltningen även framhålla **att samtliga medarbetare behöver en hög kompetens om måltidens sociala och pedagogiska möjligheter.** Förvaltningen verkar idag för en hållbar utveckling bland annat genom en hög andel ekologiska livsmedel i sina verksamheter.

Förvaltningen kan således konstatera att **det redan idag finns strategier** för att säkerställa barn och äldres möjligheter till en god och näringsriktig måltid med fokus på social samvaro och hållbar utveckling.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Skärholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 29 oktober 2015 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som remissvar.

Skärholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 1 oktober 2015 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsförvaltningen instämmer med vikten av matglädje för barn och äldre. Stadsdelsförvaltningen ser dock **i dagsläget inte ett behov av en övergripande måltidstrategi** då förskolor och äldreomsorg redan arbetar på det sätt som Centerpartiets motion föreslår.

Stadsdelsförvaltningens äldreomsorg arbetar utifrån de råd och rekommendationer som finns i **handboken ”Mat för äldre”** utarbetad av Stockholms stads äldreförvaltning. Handboken utgår från den kostpolicy som antogs av kommunfullmäktige den 7 april 2008 (DNR 327-4347/2007). Inom förskolan följs **Livsmedelsverkets rekommendationer ”Bra mat i förskolan”** som innebär att maten i förskolan ska vara säker, god, integrerad, näringsriktig, hållbar och trivsamt.

Stadsdelsförvaltningen **ställer sig bakom** Centerpartiets förslag som förordar **att de äldre ska ha möjlighet att påverka vilken mat som serveras.** Stadsdelsförvaltningen vill även lyfta fram att se till **vikten av matplatsens utformning** och servering, där bland annat färg och belysning har stor betydelse för de med eventuella synsvårigheter eller demenssjukdomar.

Stadsdelsförvaltningen instämmer med Centerpartiets tankar om att främja kontakten mellan olika åldersgrupper och har positiva erfarenheter från att erbjuda äldre möjligheten att äta lunch med eleverna i grundskolan. Projektet startades 2013 och även om deltagandet var som högst vid projektets start är de som medverkar

mycket nöjda.

Skärholmens förskolor är sedan några år tillbaka **en sockerfri zon** där maten tillagas från grunden i **tillagningskök**. Idag har 24 av 25 förskolor tillagningskök och vid projektering av framtida förskolor planeras tillgång till tillagningskök. Förvaltningens vård- och omsorgsboende har inte något tillagningskök. Brukarna tillförsäkras näringsriktig och anpassad kost genom de kraven som ställts i upphandlingen av mat- och måltidsservice.

Stadsdelsförvaltningen ser att förslaget med kompetensutveckling för personalen stämmer överens med stadsdelsförvaltningens arbete med **nätverk för förskolans kockar**. Nätverket möjliggör erfarenhetsutbyte och inspiration både när det gäller matlagning och inköp. Stadsdelsförvaltningens årsmål för 2015 är att 29 % av livsmedelsinköpen ska vara ekologiska varor. Kockarna inom förskolan har kontinuerligt ökat andelen ekologiska varor och i dagsläget är 43,5 % av livsmedelsinköpen inom förskolan ekologiska.

Stadsdelsförvaltningen har en dietist anställd som arbetat med kompetensutveckling för medarbetare inom hemtjänsten och förvaltningens omsorgsboende. Syftet har varit att **stärka medarbetarnas kunskap kring näringsriktig mat för äldre**.

Stadsdelsförvaltningen anser att Centerpartiets förslag till målsättningar för matglädje stämmer överens med de råd och rekommendationer som finns idag för stadsdelens barn och äldre.

Älvsjö stadsdelsnämnd

Älvsjö stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 22 oktober 2015 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation anfördes av Evy Kjellberg (C), *bilaga 1*.

Älvsjö stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 18 september 2015 har i huvudsak följande lydelse.

I Stockholms stads budget för 2015 anges mål och inriktning för arbetet med förskola, skola och äldreomsorg. I detta sammanhang nämns bl. a. att måltiden är en mycket viktig stund på dagen för både barn och de äldre, maten ska smaka gott och ha ett bra näringsinnehåll samt att strävan ska vara att servera nylagad mat och andelen förskolor/skolor/boenden med egna tillagningskök ska öka. Vidare anges att de äldre ska kunna påverka vad som ska serveras, maten ska om möjligt vara ekologisk och närproducerad och andelen ekologisk mat ska öka på stadens förskolor, skolor samt vård- och omsorgsboenden.

Inom det särskilda boendet som drivs av Älvsjö stadsdelsförvaltning **sker ett aktivt arbete** med utgångspunkt från Stockholms stads mål och intentioner när det

gäller kost och måltidssituationer. Det finns ett **tillagningskök** på Älvsjö servicehus som levererar mat till det särskilda boendet som ligger i närområdet samt till de brukare som har matdistribution. Det pågår även olika typer av **aktiviteter för att öka brukarnas nöjdhet** med särskilda insatser när det gäller matkvalitet, måltidssituation och delaktighet.

De äldres upplevelser **följs regelbundet upp**. Utifrån de uppföljningar som presenteras i oktober kommer dialogmöten med utförare att genomföras. Representanter från förvaltningen ”proväter” mat och besöker matsalen en gång per år. Det finns även så kallade råd med representanter från funktionsnedsatta och pensionärer där frågan diskuteras. I fokusgrupper sker dialog med brukare där mat och matsituation är en prioriterad fråga.

Nämndens verksamheter har en **hög andel ekologiska livsmedel** och målet för 2015 är 30 %. Flera enheter ligger över 50 %.

Antalet förskolor med möjlighet att laga mat på plats ska succesivt öka. Av de 20 kommunala förskolorna i Älvsjö är det tre som har katering och en där barnen äter i den närliggande skolans matsal.

I förskoleundersökningen för 2015 svarar 88 % av föräldrarna att de upplever att förskolan serverar en varierad och näringsrik mat att jämföra med 81 % för staden i genomsnitt.

Förvaltningen ställer sig **i grunden positiv till motionens intentioner och förslag men menar att detta i stor utsträckning tillgodoses i budget för 2015**.

En strategi skulle kunna samla stadens långsiktiga intentioner men det finns fler målformuleringar i motionen som bör utredas ytterligare, t.ex. gällande tillagningskök och egna odlingar, utifrån vad som är ekonomiskt och praktiskt möjligt

Reservationer m.m.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Reservation anfördes av Jonas Naddebo (C) enligt följande.

1. Att tillstyrka motionen.
2. Att därutöver anföra:

Nuvarande styrdokument som finns kring vikten av matupplevelsen är otillräckliga. Fortfarande har många skolelever ojämna lunchtider och stressiga lunchraster och få förskolor har egna odlingslotter där barnen kan följa processen från jord till bord.

Att staden följer Livsmedelverkets råd kring maten tar vi för självklart. Motionen handlar om vad staden kan göra utöver det. Matupplevelsen handlar om så mycket mer än att bli mätt och få i sig den närings som behövs för att klara dagen. Måltiden bör också vara en stund för avbrott, njutning och umgänge för både äldre och elever. Det arbete som staden redan gör bör utvecklas i den riktning som motionen anför genom revidering av verksamheternas styrdokument gällande nutrition, pedagogik och klimatpåverkan.

Särskilt uttalande gjordes av Ulrika Hoff (KD) enligt följande.

Ulrika Hoff (KD) instämmer i förslag till beslut anført av vice ordföranden Jonas Naddebo (C).

Utbildningsnämnden

Särskilt uttalande gjordes av Cecilia Brink (M) enligt följande.

De policys som finns kring vikten av matupplevelsen är otillräckliga. Fortfarande har många skolelever ojämna lunchtider och stressiga lunchraster och få förskolor har egna odlingslotter där barnen kan följa processen från jord till bord. Speciellt måste hänsyn tas till ungdomars dygnsrytm som bör få en senare skolstart och därmed en senare skollunch.

Motionen handlar om vad staden kan göra utöver det som redan görs. Matupplevelsen handlar om så mycket mer än att bli mätt och få i sig den närings som behövs för att klara dagen. Måltiden bör också vara en stund för avbrott, njutning och umgänge för alla elever i Stockholm.

Det arbete som staden redan gör bör utvecklas i den riktning som motionen anför.

Ersätтарыtrande anfördes av John Kåberg (C) enligt följande.

Hänvisade till det särskilda uttalandet från (M).

Äldrenämnden

Reservation anfördes av Sofia Modigh (KD), Dennis Wedin m.fl. (M) och Ann-Katrin Åslund (L) enligt följande.

Matupplevelsen för våra äldre är en central del av kvaliteten i äldreomsorgen. Att förvaltningen lyfter fram behovet av detta är glädjande. De policys som finns kring vikten av matupplevelsen är tyvärr otillräckliga, mer behöver göras för att säkerställa god matkvalitet för våra äldre. Att förvaltningen lyfter fram LOV som en positiv aspekt är bra, liksom valfriheten och respekten för de enskildas önskemål.

Att staden följer Livsmedelverkets råd och samtidigt arbetar aktivt med kvalitetsarbete kring maten tar vi för självklart. Centerpartiets motion handlar om vad staden kan göra utöver det. Matupplevelsen handlar om så mycket mer än att bli mätt och få i sig den närings som behövs för att klara dagen. Måltiden bör också vara en stund för avbrott, njutning och umgänge för både äldre och elever.

Det arbete som staden redan gör bör utvecklas i den riktning som motionen anför.

Ersätтарыttrande gjordes av Alfred Askeljung (C) enligt följande.

Stöd till den av (KD) anförda reservationen.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Mia Pärni (S) och Demba Bah (MP), enligt följande.

Maten och situationen kring den är viktig för oss alla och kanske särskilt för de äldre. Många studier visar att de ofta har fålig matlust och är undernärda. Vid de uppföljningar som görs av förvaltningen bland de äldre om hur näjda de är med situationen kring måltiderna och maten har vi fått relativt låga värden, vilket inte känns tillfredsställande. Vi har således en utmaning att höja dessa värden så att de äldres välbefinnande kan öka.

I samband med nybyggnation av äldreboenden och förskolor vill vi poängtera betydelsen att man också planerar att det byggs tillagningskök. Då skulle barn och de äldre, som orkar och kan, kunna medverka på ett tydligare sätt vid tillagningen av maten och även påverka dess innehåll och utformning.

Älvsjö stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Evy Kjellberg (C) enligt följande.

1. Att bifalla motionen
2. Att därutöver anföras följande

Förvaltningen ställer sig i grunden positiv till motionens intentioner och förslag men menar att detta i stor utsträckning redan tillgodoses. Även om man i kommunen kommit olika långt så bör en seriös genomgång/ strategi för att uppnå högsta resultat för ökad matglädje genomföras.

Många av våra äldre lider av svår undernäring, ett problem som inte alltid uppmärksammas i tid. Enligt socialstyrelsen uppskattar man att c:a 30 % av alla svenskar över 70 år ligger i risksonen för undernäring. Det kan finnas många orsaker till att den

äldre inte äter/får den näring som hon/han behöver. Det kan vara både psykiska och fysiska orsaker. Därför bör man se till helheten. Varför äter inte den äldre? Ensamhet, otrygghet, vantrivsel, leda, dålig livslust kan vara några orsaker men även fysiska problem t.ex. med tänder och salivproduktion som gör att det helt enkelt gör ont att tugga och svälja eller att man upplever att maten inte smakar något och därför äter minimalt. Man måste ta dessa problem på största allvar för att en bra grund för matglädje ska kunna uppnås.

För att öka matglädjen bör man självklart se till att måltidsmiljön är trevlig, maten ser god ut, smakar bra och är näringsrik. De äldre måste ha möjlighet att välja/påverka menyn. Beroende på den äldres hälsa och intresse bör de erbjudas att delta i enkla uppgifter i samband med måltiderna. Att känna sig behövd-delaktig bidrar till självkänslan och matglädjen.

Centerpartiet anser att förutom att maten ska vara god och näringsriktig bör Stockholm ta sitt ansvar när det gäller upphandlingen av mat och ställa höga miljökrav samt att svenska djurskyddskrav ska gälla.

Varje äldreboende, förskola och skola bör minst ha någon/några pallodlingar. De är en stor pedagogisk fördel för barn och unga. De äldre kan uppleva gamla minnen, dofter och vissa kanske även tycker det är roligt att "påta" i jorden och se hur det växer. Pallkragar kan bidra till gröna oaser även på små ytor och har den fördelen att man kan komma åt även om man sitter i rullstol.

Vid planering av stadsdelar, parker, daghem, skolor och äldreboenden bör man i större utsträckning plantera bärbuskar och fruktträd samt möjlighet att odla.

När det gäller matglädjen bland barn och unga är det lika viktigt med bra mat och matglädje för att klara av dagens studier och lek som för de äldre. Jag vill understryka betydelsen av väl fungerande matråd i skolorna och att man samarbetar med ämnen som t.ex. Hem- och konsumentkunskap. Genom ett bra samarbete där man även fört in klimat- resurs- och kostfrågor m.m. har eleverna ätit bättre och matsvinnet minskat rejält. Mängden matsvinn kan vara en indikator på hur matsituationen och matglädjen är bland Stockholms barn och äldre

